

กรณีศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบ

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

A CASE STUDY OF COMPARING KNOW YOUR CUSTOMER CRITERION AND INSPECTING THE
FACT ABOUT CUSTOMERS IN THAILAND AND THE UNITED STATES

นริศตา แสงศิลาวุฒิกุล¹ และณัฐริกา แชน²

¹ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชากฎหมายตลาดทุน การเงิน และภาษี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (Narissa.pn@gmail.com)

² อาจารย์ประจำ ภาควิชากฎหมายตลาดทุน การเงิน และภาษี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (law@utcc.ac.th)

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสถาบันการเงินมีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีกระบวนการในการรู้จักลูกค้าที่สามารถระบุตัวตน และพิสูจน์ตัวตนได้เพื่อดำเนินการตามเจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์ในการรู้จักลูกค้า (know Your Customer: KYC) ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการจัดให้ลูกค้าแสดงตนอย่างเหมาะสมถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ โดยการออกกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ.2556 เพื่อให้สถาบันการเงินนำไปปรับใช้ภายในองค์กรอย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า หลักเกณฑ์ในการรู้จักลูกค้าของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ดำเนินไปในทิศทางเดียวกันเนื่องจากหลักเกณฑ์ที่ประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกานำมาปฏิบัตินั้น เป็นหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐานในการดำเนินงานภายใต้แนวทางที่กำหนดโดย Financial Regulator ซึ่งกำหนดให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและยังมีมาตรการที่กำหนดโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) และคณะทำงาน Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) ที่ได้ ออกข้อแนะนำซึ่งเป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในชื่อ FATF Recommendations ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่เป็นฉบับเดียวกัน

คำสำคัญ: การรู้จักลูกค้า, สถาบันการเงิน, การระบุตัวตน

ABSTRACT

Currently, in order to follow the aim of Know Your Customer (KYC) criterion, financial institutions are require to have the client identification process which can identify and prove the existence of clients. For this reason, the Bank of Thailand (BOT) has revised the Know Your Customer criterion to make it more appropriate and effective by prescribing the ministerial regulation, the Customer Verification criterion 2013, with the purpose that the financial institutions can apply such a rule to their organizations efficiently.

According to the comparison research, the usage of the Know Your Customer criterion in Thailand and the United States has the same direction. The criterion that Thailand and the United States put in to practice is the standard

criterion operating under the control of Financial Regulator. It is conformed to the money laundering law, and it also has the measure which is international standard determined by Anti-Money Laundering Office (AMLO) and Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF Recommendations).

Keywords: Know Your Customer (KYC), Financial Institutions, Identification

1. บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมกันผลักดันและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digitization) โดยในภาคธุรกิจได้มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการให้บริการทางการเงินเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมไปถึงธุรกรรมการต่างๆ ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงพัฒนาการที่สำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ว่าด้วยการทำธุรกรรมการรับฝากเงินหรือการรับเงินจากประชาชนให้มีความชัดเจนขึ้น (ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.7/2559) และวางแนวทางในการปฏิบัติและหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการรู้จักลูกค้า (Know Your Customer: KYC) และการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Customer Due Diligence: CDD) สำหรับการให้บริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสนับสนุนและสามารถให้บริการลูกค้าด้วยนวัตกรรมทางการเงินรูปแบบต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม การทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินถือเป็นจุดเริ่มต้นในการให้บริการต่างๆ กับลูกค้า จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการระบุตัวตนในการรู้จักลูกค้า (Know Your Customer: KYC) ที่สามารถระบุตัวตน (Identification) และพิสูจน์ตัวตน (Verification) ของลูกค้าได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผล ซึ่งจะสนับสนุนให้ระบบมีความน่าเชื่อถือและความมั่นคงได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นกระบวนการสำคัญในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism: AML/CFT)

แนวคิดการทำความรู้จักลูกค้าและตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (KYC/CDD) ของประเทศไทยนั้น สืบเนื่องมาจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ.2556 กำหนดเกณฑ์ให้สถาบันการเงินทุกแห่ง ต้องมีวิธีปฏิบัติที่จะทำให้ทราบถึงตัวตนที่แท้จริงของลูกค้า (กฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ.2556) รวมถึงการเฝ้าระวังเพื่อคว่ามีบุคคลใดที่ประสงค์ไม่ดียังมาใช้ตลาดเงินเป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือไม่ ถ้าสงสัยว่าก็มีต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ทันที ซึ่งกระบวนการที่จะทำให้ทราบถึงตัวตนที่แท้จริงของลูกค้าก็เป็นส่วนหนึ่งของการที่สถาบันการเงินต้องทำความรู้จักกับลูกค้า (KYC) และการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (CDD) ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถป้องกันการใช้ธุรกรรมทางการเงินเป็นช่องทางในการฟอกเงิน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยกระดับกระบวนการในการรู้จักลูกค้าให้มีประสิทธิภาพต้องมีการสำรวจลูกค้าอย่างเข้มข้นตามความเสี่ยงของธุรกรรมที่ลูกค้าทำ รวมไปถึงการทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ ในองค์กรและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศน้อยที่สุด

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัญหา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักลูกค้าและตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Know Your Customer & Customer Due Diligence: KYC/ CDD) ของประเทศไทยและการระบุตัวตนลูกค้าในประเทศสหรัฐอเมริกา (Customer identification procedure: CIP)
- 2) ศึกษาหลักเกณฑ์และขั้นตอน การรู้จักลูกค้าและตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Know Your Customer & Customer Due Diligence: KYC / CDD)
- 3) เสนอแนวทางในการป้องกันการใช้ธุรกรรมทางการเงินเป็นช่องทางในการกระทำความผิด

3. การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษานี้เป็นลักษณะเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ถึงปัญหาแล้วเสนอวิธีการแก้ไข โดยขั้นตอนและเครื่องมือในการดำเนินการศึกษานั้นจะเป็นการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยเอกสารดังกล่าวนี้จะได้แก่ วัตถุประสงค์ของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นกรอบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการทำความรู้จักลูกค้าและตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและเอกสารชุดกฎหมาย อาทิเช่น เอกสารทางการวิจัย ตำรา บทความทางวิชาการ ข้อมูลทางเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และนำข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสารนั้นนำมาศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Study) ในเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ ตลอดจนประโยชน์และผลกระทบ รวมไปถึงรายละเอียดของกฎหมายของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา และนำมาสรุปผลรวมของการศึกษาและนำเสนอถึงข้อเสนอแนะในปัญหาที่มีการนำวิเคราะห์ในส่วนต่าง ๆ

4. ผลการวิจัย

ในประเทศไทยนโยบายการรับลูกค้า เป็นหลักการในการกำหนดขั้นตอนสำหรับสถาบันการเงินในการปฏิบัติเมื่อแรกสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้า หรือเมื่อแรกรับทำธุรกรรมให้กับลูกค้าในการกำหนดนโยบายการรับลูกค้า สถาบันการเงินต้องระบุดังความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามกระบวนการต่างๆในการรับลูกค้าอย่างครบถ้วน โดยในนโยบายดังกล่าวอาจมีสาระสำคัญที่แสดงถึงหลักการดังนี้ “สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องจัดให้ผู้ใช้บริการแสดงตน ดำเนินการตรวจสอบพิสูจน์ทราบและระบุตัวตนของผู้ใช้บริการ ก่อนพิจารณาอนุมัติรับลูกค้าตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เมื่อผู้ใช้บริการแจ้งความประสงค์จะสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือขอทำธุรกรรมในครั้งแรก สถาบันการเงินจะต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนตามหลักเกณฑ์และวิธีการในกฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตน พ.ศ.2554 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ การแสดงตนของลูกค้าซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา อย่างน้อยต้องแสดงข้อมูลและหลักฐานดังต่อไปนี้

1. ชื่อและนามสกุล
2. วันเดือนปีเกิด
3. เลขประจำตัวประชาชน และในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว ให้แสดงเลขหนังสือเดินทางหรือเลขใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือเลขเอกสารหลักฐานแสดงตนอื่นที่ออกหรือรับรองโดยหน่วยงานหรือองค์กรที่น่าเชื่อถือ

4. ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน หรือที่อยู่ในประเทศประโนกรณีที่เป็นคนต่างด้าว
5. เพศ
6. สัญชาติ
7. สถานภาพการสมรส
8. หลักฐานสำคัญประจำตัวบุคคลที่มีรูปถ่ายซึ่งทางราชการออกให้ เช่น บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ใบอนุญาตขับขี่ รวมทั้งใบแทน หรือบัตรชั่วคราวที่ใช้ระหว่างรอการออกเอกสารดังกล่าวด้วย

9. หนังสือเดินทาง หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือเอกสารหลักฐานแสดงตนอื่นที่ออกหรือรับรองโดยหน่วยงานหรือองค์กรที่น่าเชื่อถือในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว

10. อาชีพ สถานที่ทำงาน และหมายเลขโทรศัพท์
11. สถานที่สะดวกในการติดต่อและหมายเลขโทรศัพท์
12. ลายมือชื่อผู้ทำธุรกรรม

การแสดงตนของลูกค้า อย่างน้อยต้องแสดงข้อมูลและหลักฐานตามข้อ 1,2,3,4,5,6 และ 8 หรือ 9

ข้อมูลที่ได้รับจากการระบุตัวตนของลูกค้า (Customer identification data) ที่เป็นมาตรฐานจะช่วยลดความเสี่ยงของบริษัทในการเข้าไปมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนลูกค้าต่อการกระทำตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 หรือเป็นช่องทางในการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย นอกจากนี้มาตรการหนึ่งที่จะช่วยยับยั้งอาชญากรรมการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้นำหลักการสากลมาบัญญัติไว้ คือ การบังคับให้สถาบันการเงินเหล่านั้นมีหน้าที่ในการทำความรู้จักลูกค้าของตนให้ดี (KYC) ซึ่งหมายถึง ความประสงค์ที่จะให้สถาบันการเงินใช้มาตรการที่สมเหตุสมผลในการตรวจสอบข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับตัวลูกค้าและธุรกิจของลูกค้า รวมทั้งหลีกเลี่ยงไม่ให้มีบัญชีซึ่งไม่มีชื่อหรือบัญชีปลอมหรือบัญชีที่ไม่สามารถระบุเจ้าของผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง อันจะเป็นช่องทางที่อาชญากรฟอกเงินจะฉวยไปใช้ประโยชน์ได้ช่วยในการพิจารณารายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยอีกด้วย (নীทิพย์ วรณปิติกุล, 2555)

โดยหลักทั่วไป ลูกค้าต้องอยู่ภายใต้การดำเนินการตามมาตรการการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (KYC/CDD) อย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามสถาบันการเงินก็ควรที่จะกำหนดขอบเขตที่จะนำมาตรการการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (KYC/CDD) มาใช้ให้เหมาะสมตามระดับความเสี่ยงของลูกค้า (ประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,พ.ศ.2556) กล่าวคือ ต้องปรับใช้มาตรการการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (KYC/CDD) ที่เข้มงวดขึ้นกับลูกค้าที่มีความเสี่ยงในแต่ละระดับแตกต่างกันไป โดยพิจารณาความเสี่ยงตามระดับของลูกค้าดังต่อไปนี้

1. บัญชีเรื่องบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง
2. บัญชีเรื่องอาชีพที่มีความเสี่ยง
3. บัญชีเรื่องพื้นที่และประเทศที่มีความเสี่ยง
4. บัญชีเรื่องวัตถุประสงค์การทำธุรกรรม
5. บัญชีอื่นๆ เช่น พฤติกรรมของลูกค้า เป็นต้น

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรการต่างๆที่ธนาคารของประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เพื่อป้องกันการฟอกเงินนั้น ไม่ได้เป็นเพียงการทำตามกฎหมายระเบียบเท่านั้น แต่เป็นการป้องกันผลประโยชน์ของตนเองด้วย เพราะสถาบันการเงินทุกแห่งทั้งที่เป็นธนาคารและไม่ใช่ธนาคารอาจตกเป็นเครื่องมือของการฟอกเงินได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการฉ้อฉล การผลิตสินค้าปลอม การค้ายาเสพติด การคอร์รัปชั่น ซึ่งล้วนแต่ทำลายชื่อเสียงและสถานภาพของสถาบันการเงิน ดังนั้นด้วยกลไกและขั้นตอนในการปฏิบัติงานของธนาคาร ธนาคารจึงเป็นเครื่องมือหลักในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Customer Identification program-overview,2007) ที่ผ่านมาธนาคารของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้พัฒนาโครงการแบบเบ็ดเสร็จขึ้นมาเพื่อป้องกันไม่ให้ธนาคารตกเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนกฎหมายซึ่งบังคับในเรื่องเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมเงินสดและการจัดเก็บข้อมูลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้แก่ กฎหมายว่าด้วยความลับทางธนาคาร (Bank Secrecy Act of 1970) ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญในการให้ธนาคารรายงานการทำธุรกรรมต่อเจ้าหน้าที่เมื่อมีเหตุผลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยการรายงานดังกล่าวจะต้องกระทำทั้งการทำธุรกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือในต่างประเทศ กำหนดให้ต้องรายงานต่อรัฐบาลกลาง ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตาม รัฐจะถือว่ามีความผิดที่ร้ายแรง โดยหน้าที่ของสถาบันการเงินตาม Bank Secrecy Act of 1970 มี 4 ข้อ คือ

1. ต้องให้สถาบันการเงินมีการรู้จักตัวตนของลูกค้าหรือมีการแสดงตนของลูกค้า
2. มีหน้าที่ในการบันทึก และจัดเก็บรักษาข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงิน
3. ให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงิน ที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเสริม การปฏิบัติตาม Bank Secrecy Act (BSA) และ

4. ให้มีระบบการควบคุมภายในสถาบันการเงิน เพื่อปฏิบัติตามกรอบและแนวทางของทางราชการ ส่งเสริมการปฏิบัติตาม Bank Secrecy Act (BSA)

และในมาตรา 326 ของ USA PATRIOT ACT (พระราชบัญญัติต่อต้านการก่อการร้าย) ได้กำหนดให้สถาบันการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องทำการพิสูจน์ตัวตนลูกค้าที่มาทำธุรกรรมกับธนาคารตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

1. การได้รับข้อมูลการระบุตัวตนพื้นฐานบางอย่าง เช่น ชื่อ วันเดือนปีเกิด รหัสประจำตัว
2. การตรวจสอบข้อมูลประจำตัวของลูกค้าแต่ละรายในขอบเขตที่เหมาะสม
3. การดูแลรักษาบันทึกข้อมูลที่ใช้ในการยืนยันตัวตน
4. การตรวจสอบว่าลูกค้าปรากฏในรายชื่อผู้ก่อการร้ายที่สงสัยว่าจากข้อมูลของรัฐบาลหรือไม่ (USA PATRIOT ACT, 2001)

หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาในภาพรวมนั้น หลักเกณฑ์ของประเทศไทยก็ได้นำหลักเกณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมาปรับใช้เพื่อความเป็นสากล เพราะประเทศสหรัฐอเมริกานั้นเป็นประเทศแรกๆที่ทำให้มีการนำหลักเกณฑ์ในการพิสูจน์ตัวตนลูกค้ามาใช้อย่างจริงจังเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่เกี่ยวกับการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจโลกเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ต่างๆ จะมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งในส่วนของข้อมูลที่ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนเป็นการทั่วไป จนไปถึงการจัดลำดับความเสี่ยงของลูกค้าที่มาทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินต่างก็มีรูปแบบที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

ตารางที่ 1. ตารางแสดงขั้นตอนและหลักเกณฑ์ในการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

	หลักเกณฑ์ KYC/CDD ของประเทศไทย	หลักเกณฑ์ CIP ของประเทศ สหรัฐอเมริกา
1. จัดให้ลูกค้าแสดงตนก่อนทำธุรกรรม	✓	✓
2. ระบุตัวตนที่แท้จริงของลูกค้า	✓	✓
3. ตรวจสอบรายชื่อลูกค้ากับรายชื่อ ต้องห้ามจากรัฐบาล	✓	✓
4. พึงพาสถาบันการเงินรายอื่นหรือ แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถืออื่น ๆ ในกรณี ที่ข้อมูลของลูกค้าไม่เพียงพอ	✓	✓
5. สถาบันการเงินสามารถปฏิเสธการ ทำธุรกรรมกับลูกค้าได้ ในกรณีที่ไม่ สามารถระบุตัวตน	✓	✓
6. ทบทวนข้อมูลข้อมูลของลูกค้าให้เป็น ปัจจุบันเสมอ	✓	✓
7. ต้องจัดระดับความเสี่ยงของลูกค้า	✓	✓
8. ต้องตรวจสอบความเคลื่อนไหวทาง การเงินของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาที่ลูกค้าเปิดบัญชี	✓	✓
9. ความเข้มข้นของกระบวนการKYC และ CIP ขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยง ของลูกค้าแต่ละราย	✓	✓
10. เก็บรักษาข้อมูลของลูกค้าเป็น ระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่มีการปิด บัญชีหรือวันที่ยุติความสัมพันธ์กับ ลูกค้า	✓	✓
11. เมื่อพบว่ามีการเคลื่อนไหวทาง การเงินในบัญชีของลูกค้ามีความ ผิดปกติสถาบันการเงินต้องรายงาน ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อ สำนักงานป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินทันที	✓	✓

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการรู้จักลูกค้าของประเทศไทย(KYC/CDD)และประเทศสหรัฐอเมริกา(CIP) พบว่าในการพิสูจน์ตัวตนของลูกค้าของสถาบันการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย นั้น ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติของประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ของประเทศไทยมาก เพราะประเทศไทยก็นำหลักเกณฑ์ของประเทศไทยที่ถือว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่สากลยอมรับมาใช้กับประเทศไทยตามความเหมาะสม ดังนั้น ในส่วนหลักเกณฑ์ที่สถาบันการเงินต่างๆ ต้องนำไปปฏิบัติก็จะไปในทิศทางเดียวกัน คือ

- 1) จัดให้ลูกค้าแสดงตนก่อนการทำธุรกรรมต่างๆ (ในบางกรณีสามารถจัดให้ลูกค้าแสดงตนภายหลังการทำธุรกรรมได้)
- 2) ดำเนินการระบุตัวตนที่แท้จริงของลูกค้าที่ประสงค์จะทำธุรกรรม
- 3) ตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า
- 4) จัดระดับความเสี่ยงของลูกค้า
- 5) ตรวจสอบรายชื่อของลูกค้ากับรายชื่อต้องห้ามของรัฐบาล
- 6) เมื่อพบธุรกรรมใดของลูกค้าที่มีเหตุอันควรสงสัยต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทันที เป็นต้น

จากขั้นตอนการดำเนินการข้างต้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินการตามหลักเกณฑ์การทำความรู้จักลูกค้าของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกานั้นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะหลักเกณฑ์ที่ประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกานำมาปฏิบัติเป็นเกณฑ์ที่สากลบังคับใช้กันทั่วโลก และเป็นมาตรฐานในการดำเนินงานภายใต้แนวทางที่กำหนดโดย Financial Regulator ซึ่งกำหนดให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายฟอกเงินและยังมีมาตรการที่กำหนดโดย FATF Recommendations ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่เป็นฉบับเดียวกัน ดังนั้นในส่วนที่เป็นหลักการที่สำคัญที่ทั้งสองประเทศนำมาปรับใช้จึงเป็นหลักเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพและทำให้สถาบันการเงินดำเนินการภายใต้กรอบความปลอดภัยในกรณีที่สถาบันการเงินอาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายได้

แต่หากพิจารณาในด้านของเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ต่อการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เห็นได้ชัดว่าประเทศไทยยังขาดเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยที่จะช่วยรองรับกรณีที่มีการใช้สถาบันการเงินเป็นช่องทางในการกระทำความผิด เพราะปัจจุบันการยืนยันตัวตนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของประเทศไทยในขณะนี้ คือ การยืนยันตัวตนแบบเห็นหน้าเท่านั้น โดยการยืนยันตัวตนในขณะที่ลูกค้ามีความประสงค์จะทำธุรกรรมแต่ในกรณีที่เป็นการยืนยันตัวตนแบบไม่เห็นหน้า พบว่าประเทศไทยยังขาดเทคโนโลยีที่จะช่วยทำให้การยืนยันตัวตนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้ใบหน้าเสียง หรือ ลายนิ้วมือ เทคโนโลยีชีวภาพที่สามารถพิสูจน์อัตลักษณ์โดยใช้ม่านตา เป็นต้น ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ประเทศสิงคโปร์ได้เริ่มดำเนินการแล้ว ส่วนประเทศไทยมีเพียงธนาคารพาณิชย์ 4-5 แห่ง เริ่มดำเนินการขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อดำเนินการแล้ว แต่ก็ยังเป็นเพียงขั้นตอนในการศึกษารายละเอียดเท่านั้นยังไม่ได้มีการนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม ต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกามีเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยซึ่งในปัจจุบันมีเทคโนโลยี Voice Recognition หรือ Voice Biometrics คือ การยืนยันตัวตนบุคคลด้วยเสียงพูดที่แต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแทนรหัสผ่าน เป็นนวัตกรรมล่าสุดในการยืนยันตัวตนบุคคลของภาคธุรกิจการเงินและ

การธนาคาร ให้สถาบันการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ในการยืนยันตัวตนลูกค้าได้แล้ว ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการทำความรู้จักลูกค้าและตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1) แนวทางนำเสนอเกี่ยวกับปัญหาการพิสูจน์ตัวตนและการทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

1.1) การพิสูจน์ตัวตน

ผู้เขียนเห็นว่า ระบบการทำธุรกรรมทางออนไลน์ของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงต้องการการปรับปรุงอย่างมากเพราะมีปัญหาเกิดขึ้นในหลายกรณี คือ ไม่มีเทคโนโลยีรองรับในกรณีที่มีการโทรมายืนยันตัวตนลูกค้าผ่านทางออนไลน์ เรื่องนี้ถือเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ลูกค้าขอเปลี่ยนรหัสผ่านทางออนไลน์ทางสถาบันการเงินควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1.1.1) เมื่อมีลูกค้าขอรหัสผ่านใหม่ หรือขอให้เปลี่ยนรหัสผ่านบัญชีทางการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบคอลเซ็นเตอร์ของสถาบันการเงิน จะต้องมีการตั้งคำถามพิสูจน์ตัวตนที่เป็นส่วนตัวและยากแก่การคาดเดา ซึ่งลงลึกกว่าคำถามเดิมที่เป็นปกติทั่วไป รวมไปถึงอาจใช้คำถามที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการชำระเงินหรือโอนเงินของลูกค้า

สถาบันการเงินควรมีมาตรการในการรับมือโดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยตอบรับกับยุค internet banking ในปัจจุบัน เช่น ปัจจุบันมีเทคโนโลยี Voice Recognition หรือ Voice Biometrics ซึ่งมีใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา, บางประเทศในทวีปยุโรป(สวีเดน,เอสโตเนีย) และเอเชียในบางประเทศ(เกาหลีใต้,สิงคโปร์) ขณะที่ประเทศไทยล่าสุด “ซีดี ประเทศไทย” เป็นธนาคารแรกในประเทศไทยที่นำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้สำหรับยืนยันตัวตนลูกค้าเพื่อเข้าสู่ระบบธนาคารผ่าน “ซีดี โฟนแบงก์กิ้ง” ซึ่งจากการปรับใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับผลดีเป็นอย่างมาก ทำให้สถาบันการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถรับมือและมีช่องทางการยืนยันตัวตนผ่านทางออนไลน์ได้มากขึ้น

1.2) การทำให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน

ข้อมูลในระบบถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำความรู้จักลูกค้าและยืนยันตัวตนลูกค้า ในประเทศไทยยังไม่มีระบบแบบแผนที่แน่นอนเกี่ยวกับการทำให้ข้อมูลในระบบของลูกค้าที่มาทำธุรกรรมกับทางสถาบันการเงินมีความเป็นปัจจุบัน เช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่าธนาคารแห่งประเทศไทยควรบัญญัติหลักเกณฑ์หรือกฎหมายโดยการออกประกาศภายใต้ธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อนำมาบังคับใช้กับสถาบันการเงิน เป็นประกาศที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับปรุงข้อมูลของลูกค้าในระบบให้เป็นปัจจุบันเพื่อเป็นช่องทางในการช่วยเหลือสถาบันการเงินในการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้าเบื้องต้น โดยผลักดันให้มีระบบการเข้าถึงและเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมให้สถาบันการเงินสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า(CDD) และการรู้จักลูกค้าด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์(Electronic Know Your Customer: E-KYC) ในการเปิดบัญชีเงินฝากและการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องร่วมกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการสนับสนุนให้สถาบันการเงินและผู้ให้บริการการชำระเงินเข้าถึงและเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนราษฎร์หรือเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันเองได้ภายใต้กรอบกฎหมายที่มีความปลอดภัย ซึ่งจะช่วยป้องกันการทุจริต ลดค่าใช้จ่ายในการจัดทำฐานข้อมูลที่ซ้ำซ้อนของแต่ละหน่วยงาน อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการในการสมัครใช้บริการผ่านทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

2) แนวทางนำเสนอเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานภายในองค์กร

สถาบันการเงินควรกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานภายในองค์กรเพื่อรองรับนโยบายการรับลูกค้า การบริหารความเสี่ยง และมีหลักในการปฏิบัติตามกระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าให้สอดคล้องกับกฎหมายและประกาศที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการให้ความรู้กับบุคลากรภายในองค์กรในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ต่างๆเกี่ยวกับ KYC/CDD เพื่อให้การดำเนินงานภายในองค์กรเกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อเป็นการป้องกันในกรณีที่สถาบันการเงินจะถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือเป็นแหล่งสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เมื่อการบริหารความเสี่ยงภายในองค์กรมีประสิทธิภาพจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ในเชิงบวกต่อชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินจากทั้งลูกค้าเดิมและลูกค้ารายใหม่

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของประเทศไทย (KYC/CDD) ในโอกาสต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง การทำความรู้จักลูกค้า (KYC) และการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (CDD) ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยคำแนะนำ คำปรึกษา จากบุคคลหลายท่าน ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร.ฉัฐริกา ราช อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาใช้เวลาให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้าอิสระ รวมถึงการให้คำชี้แนะในการปรับปรุงแก้ไขการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร.อรอมล อาระพล ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ และ ดร.ศิริัญญา คูสิตนานนท์ กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้คำปรึกษา และคำชี้แนะในการศึกษาอิสระฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ.2556
ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.7/2559 เรื่องหลักเกณฑ์การรับฝากเงินหรือการรับเงินจากประชาชน
ประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เรื่อง แนวทางการกำหนดบัญชีหรือลักษณะในการพิจารณาลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำ พ.ศ.2556
นางสาวน้ำทิพย์ วรุณพิติกุล. “ผลกระทบต่อการบริหารความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ด้านการฟอกเงินจากมาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าภายใต้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.” (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555)

CONSUMER COMPLIANCE SELF ASSESSMENT GUIDE,/BANK SECRECY ACT OF 1970 OVERVIEW
Federal Financial Institution Examination council,“Customer Identification program-overview,” Bank Secrecy Act/Anti-money Laundering Examination Manual,(8/24/2007)

USA PATRIOT ACT. ACT OF 2001